

Ona tilimizni "KALTAKLAR" ostida

goldirolmaymiz!

Россия Ташқи ишлар вазирлигининг расмий вакили Мария Захарованинг "Ўзбекистонда иш юритиш жараёнларида рус тилидан фойдаланиш республика фуқароларининг манфаатларига мос келади", дея Ўзбекистонда рус тили билан боғлиқ вазиятга изоҳ берганидан кўпчилигимизнинг хабаримиз бор. Бу хонимнинг тилидан "енгилгина" чиққан сўзлар қалбда она тилимизга ҳурмати беқиёс ҳар бир ватандошимизни сергак торттирган бўлса, ажабмас.

Она тилимиз ҳақида сўз борар экан, унинг "аср зарба"ларини тотган ўтмишдаги залворли йўли, қон кечиби ва жондан кечиби эришилган ўзбек тилининг бугунги кундаги нуфузи ва ҳозирги сайёҳаракатларимизга боғлиқ эртани ҳолати ҳақидаги ўйлар манаман деган ўзбек фарзанднинг дилида томир ёйгани, шубҳасиз. Кимлар учундир, шунчаки мулоқот тили деб қараладиган, кимларгадир маънавий бойлик сифатида қадриқимматга эга она тилимизнинг бугунги ҳолатини Захарованинг сўзлари исботлаб тургандай эмасми, сизнингча?! Аслида унинг Россия минбаридан янграган нутқи бизга она тилимиз макъенини нутиби кўяётганимиз учун "эслатма" сифатида айтилгандай. Ўзбекистон давлат ташкилотларида фаолият олиб бораётган баъзи ўзбек тилини билмайдиган "олтин бошлар"нинг асл башарасини кўзгуга солётгандай, гўё. Бу ҳол "даракнинг учи шамол бўлмаса кимирламаслигидан нишона" аслида. Тўғри, юртимизда бошқа тилларга менсимай қараш қонун билан тақиқланган, биз турли миллат вакиллари-нинг ахил-иноқ яшаши тарафдоримиз. Бироқ бу дегани ўзга тилни кўрларга кўтару ўз тилингни ўзгалар оёқости қилсаларда индамай туравер, дегани эмас.

"Қолдирилган изоҳларнинг аксарияти шуни кўрсатадики, рус тилининг расмий тартибда сақланиши тарих руҳи ва муносабатларимизнинг замонавий сифатига, асосийси — Россияда ўқиш ёки ишлашни танлайдиган фуқароларнинг манфаатларига тўла мос келади" деган нутқи давомида Захарова. Эътибор беринг, "рус тилининг расмий тартиб-

да сақланиши" дейилган, демек биз расмий ҳужжатлар ва ҳоқазоларни ўзбек тилида эмас, рус тилида юритишда давом этишимиз керак экан. Бу сўзларни "тепадаги рус тилини "қалпоқ қилиб кўядиган", рус тилида гапиришни авторитет деб биладиган, ўзбек тилида гапиришга ор қиладиган" баъзи мансабдорлар ички қарасаклар билан енгил ҳам қилгани, шубҳасиз, албатта. "...фуқароларнинг манфаатларига

миллий гуруримизга ҳам мос келмайди..! Ўз нутқини оммавий ахборот воситаларида юзага келган мунозаралар билан исботлаган Захаровага айтар сўзимиз шу: "Тўрт-бешта оёғи ердан узилганининг бутун Ўзбекистон номидан жавоб беришга ҳаққи йўқ!"

Мустақилликдан сўнг ҳам йиллар давомида ҳужжатларнинг асли рус тилида эълон қилингани, кейинчалик ўзбек тилига ўғирилгани, ҳатто ўғирилмай, рус тилидалигича қолиб кетганларига кўз юмиб келдик. Кимдир Захарова минбарда қандай мардонвор туриб, она тилимизга яширин "хужум қилган" бўлса, шундай кўрқмасдан "Ўзбек тилининг қадри қаерда қолди? Қачон қарамлик давридан қолган ҳужжатларни рус тилида расмийлаштириш "анъанаси"дан воз кечамиз" деб очик-ойдин айта олдимиз?! Ҳеч ким... Биз 21 октябргагина қарасакларга кўмилган кун сифатида нишонлашдан чарчамадик, "тадбир ўтказилди, ўтказилди" қабилида иш кўриб, қороз тўлдириш, баёнот учун расм тузиш доимий одатимизга айланди. Ҳўш, она тилимизга туширилган "тарсаки"дан кейин ҳам шу кетишда кетаверамизми? Сайлов

“ Ҳўш, она тилимизга туширилган "тарсаки"дан кейин ҳам шу кетишда кетаверамизми? Сайлов кунлари кўкрак кержан рус тилини қўқрақ қилиб кўядиган, рус тилида гапиришни энди бошлашяпти, шунда-ям бу муаммо бармоқ билан санарлисининг хаёлидан ўтаяпти, холос. Қолгани ҳалиям уйкуда! ”

тўла мос келади" эмиш... Қачонча ўзимизни ўйлаймиз, қачон ўз манфаатларимиз учун хонимлик қилишга нукта кўямиз, қачон ўз чегараларимиздан нарғини ҳам кўра бошлаймиз?! Нимага асосланиб, бу сўзлар айтилди билмадигу лекин давлат ишларида расмий сақлаб қолиниши бир-икки олифтанан ташқари, фуқаролар манфаатига ҳам,

кунлари кўкрак кержан депутатлар қани? Она тили ҳақида қайғуришни энди бошлашяпти, шундаям бу муаммо бармоқ билан санарлисининг хаёлидан ўтаяпти, холос. Қолгани ҳалиям уйкуда!

Қонун лойиҳасига қўйилган "Давлат органлари ва ташкилотларида иш юритишда давлат тили ҳақидаги қонун ҳужжатлари талабларига риоя этмаслик, мансабдор шахсларга базавий ҳисоблаш миқдорининг 2 бараваридан 5 бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлиши" ҳақидаги модда қачон кучга киради? Аждодларимиз жондан кечиби ҳимоя қилган ўзбек тилини менсимайдиган "ўзичалар"га бу жарима миқдори ҳам кам, аслида.

Ҳўп, "балиқ бошидан саҳибан экан", биз "уни думидан тозалайлик". Она тилимизда гапириш биз учун фахр, ўз тилимизга эгаллигимиз ифтихор намунаси бўлсин. Бошқа тилларни ўрганайлик, дунё ҳамжамияти билан тенгма-тенг рақобат қилайлик, дунё ёшлари билан ҳамфирқ бўлайлик, бироқ она тилимиз ҳам эътиборга лойиқ эканлигини, уни асрашимиз "керак" эмас, "шарт" эканлигини унутмайлик. Ҳаммага таниш ҳолатдир бу: кимнингдир ёнига русийзабон инсон келиб, нимадир сўраса, агар рус тилини билмаслиги учун тушунтириб беролмаса, уятдан юзи қизаради. Нера? рус тилини билмаганлиги учун... Шуни ўзбек тилида тушунтирсак кимдир бизга нимадир дейдими? Ёки бирор русдан нимадирдир ўзбекча сўрасангиз, сизга ўзбек тилида жавоб қайтарганини кўрганмисиз? Улар ўз тилида гапиради, ўз тилида сўрайди, ўз тилида жавоб беради... Биз-чи..! Ўнта ўзбек гаплашиб турса, ёнига битта рус келса, ҳамма ўзбек билса-билмаса русча гапиришни бошлайди. Бу она тилимизга ҳурматсизлик эмасми? Ўзганин онасини менинг онам деб кўкрак кериш билан тенг эмасми?

Қачонки, аждодларимиз бизга мерос қолдирган она тилимизни эъозласак, давлат тилини "калтақлар" остиде қолдирмасак, ўзбек тилининг макъенини кўрларга кўтарсак, дунё бизни ўзбек, дея эътироф этади. Йўқса, туркий тил — ўзбек тилини баланн рутбага кўтарган Алишер Навоий бизнинг заминда ижод этганини, ўзбек тилининг ҳурлиги йўлида жон берган Қодирий, Чўлпон, Фитратлар ўзбек фарзанди экани сойда қилиб кетаверади.

**Маҳфуза ПўЛАТОВА,
Навоий вилояти**